

Alexandru Jurcan

Subsolul realității

În 1936 Max Blecher construiește o carte ciudată, pe linia lui Proust: Întâmplări în irealitatea imediată. Suferă de tuberculoză osoasă, simte nevoia de evadare și dorește o altă realitate. Vrea să pătrundă în suprarealitate, să creeze o tensiune ca în picturile lui Dali. Romanul e un eseu-poem-jurnal, în care autorul privește adesea într-un punct fix, după care se produce o decorporalizare, iar „realitatea exactă mă trage tot mai jos”. Max Blecher îi scria lui Sașa Pană: „eu trăiesc această irealitate și evenimentele ei fantastice”, deoarece „din mine însumi, eu nu pot ieși”. Mai apoi: „eu nu pot vorbi onest decât la persoana întâi”. Ce scria atunci Eugen Ionescu? „Cartea d-lui Blecher zace în depozite; niciun critic nu l-a îmbrățișat.” Iată că timpul a reparat totul.

La Teatrul Național Cluj se joacă acum Întâmplări în irealitatea imediată, plecând de la tema principală a romanului. Regie, scenariu, decor: Tudor Lucanu. Costumele: Zsófia Gábor. Muzica: Radu Dogaru. Un spectacol ambițios, glisând spre coșmaresc. Oniric, illogic, suprarealist. De remarcat coordonarea întregii distribuții,

anduranța de excepție a actorilor (Radu Dogaru, Cecilia Lucanu-Donat, Matei Rotaru, Cosmin Stănilă, Alexandra Tarce) în roluri ofertante și integrarea insolită a scenografiei în spectacol. Panourile mobile mișcătoare creează vertijul ce rimează cu „subsolul realității” – cum se exprimă personajul devenit „o formă mai destrămată”. Un pește plutește în aer, copacul își agită premonitriu frunzele, cărțile cad din bibliotecă, fotoliul dispăre. Muzică intruzivă, pian, vioară, dar și acorduri din sunetele obiectelor și onomatopee confuze. Uneori carnavalescul devine haos grotesc, în acord cu zbaterile interioare și avatarurile memoriei. Grupuri bizare, doctori, un cal, râsete sardonice, măști agresive, coregrafii onirice – așa percepe personajul cotidianul maladiv și toxic. Deschizături în ziduri, fantome nocive, deformări, o lume ieșită din țâțâni, descinsă din Dali și Fellini. Apare mortul (mulaj tulburător, derutant) și acoperirea cu țărână, în timp ce unii mănâncă impasibili semințe, semn al indiferenței, al lipsei empatiei. Moartea face parte din decor. Pun farfuriile pe țărână, peste mort și beau. O scenă



Liana Corb *Compoziție bucolică cu amorași*, culori acrilice pe pânză, 70x120 cm.

antologică, cu multiple referințe. Bine orchestrat jocul cu rame, dar și dansul cu cadavre. Plâns, răcnete, țărână, straniețate și urgență din subliminal. Apetența pentru expandare ține de registrul romanului. Bine gândit nonverbalul spectacolului, dar și modul de aglutinare a elementelor gestuale, a expresiilor faciale. Un spital-abator în care cearșafurile se spală în găleți, apoi se întind pe sfoară și, deodată, sângele le pătează definitiv. Bolnavul alunecă iremediabil spre țărână, într-un dans tacit al bolii, în contorsiuni dureroase. Planează moartea prematură, implacabilă.

Un spectacol vizual, performativ, deconcertant, căruia i-aș reproșa doar redundanța unor secvențe. Tudor Lucanu a realizat un adevărat tur de forță, restituind ingenios valoarea unei opere așezate sub semnul perenului.